

LIETUVOS ŪKININKŲ SĄJUNGA

Lietuvos Respublikos
Prezidentui JE G. Nausėdai

2023-02-08 Nr. 23-02/063

Lietuvos Respublikos Seimas
Pirmininkei V. Čmilytei-Nielsen

LR Vyriausybė
Ministrei Pirmininkei I. Šimonytei

LR Seimo Kaimo reikalų komitetas
Pirmininkui V. Pranckiečiui

LR žemės ūkio ministerija
Ministrui K. Navickui

REZOLIUCIJA DĖL KRIZĖS PIENO SEKTORIJE

Jau daugiau kaip pusmetį pieno gamintojams mažinama žaliavinio pieno supirkimo kaina, kuriai kritus daugiau nei 50 proc., pieno ūkių padėtis tapo kritinė, gamyba nuostolinga, sparčiai judama link masinių ūkių bankrotų. Lietuvoje nėra parengtos ir efektyviai veikiančios pieno sektoriaus stabilumą užtikrinančios priemonės. Ūkininkai išlieka mažiausias derybines galias turinčiais maisto grandinėje. Jiems neįmanoma diktuoti sąlygas perdirbėjams ir ūkininkai visiškai neturi įtakos nustatant galutinę pieno produktų kainą parduotuvių lentynose bei atitinkamai pardavėjų veiklos pelningumui. Nevienodai pasiskirsto pelnas pieno sektoriuje – tarp ūkininko, perdirbėjo ir prekybininko – kai auga pieno sektoriaus pelningumas, bet, jei pieno produktų pasaulinės kainos krenta, ūkininkai visada nukenčia. Tuo tarpu perdirbėjų ir prekybininkų veiklos pelningumas krizių metu dažniausiai nesikeičia, nes vietinėje rinkoje produkcijos kainos vartotojui išlaikomos maksimaliai aukštos. Galiausiai dėl aukštos pieno produktų kainos vartotojui būna apkaltinamas žemdirbys, neva jis daro spaudimą aukštomis pieno supirkimo kainoms, nors faktiškai žemdirbys gauna pačią mažiausią kainos dalį šioje maisto tiekimo grandinėje. Lietuvoje nėra aiškios pieno sektoriaus ateities vizijos, nes nuolat griežtėjant ūkininkavimo veiklos ir aplinkosaugos reikalavimams, visų jų įgyvendinimui ūkininkai patiria išlaidas, kurios didina produkcijos savikainą. O ES ir nacionalinė parama nepadengia ūkininkams jų patiriamų išlaidų padidėjimo ar atsiradusių nuostolių dėl gamybos apimčių mažinimo įgyvendinant naujus reikalavimus. Įgyvendinamos politikos padariniai daro neigiamą įtaką ne tik Lietuvos pienininkystei, bet ir bendrai Lietuvos ekonomikai, ypač ekonominiam kaimo vietovių gyvybingumui. Iš gamybos traukiasi ne tik smulkūs pieno gamintojai, bet veiklą stabdo ir ūkiai, laikantys 100 ar net daugiau karvių. Atleidžiami iš darbo ūkiuose dirbę darbuotojai. Beprecedentė infliacija, kelis kartus padidėjusios energijos kainos, šešis kartus išaugusios trąšų kainos, o kartu pabrangę ir pašarai, medikamentai, veterinarinės paslaugos – dramatiškai išaugino pieno gamybos

sąnaudas. Masiškai traukiantis pienininkystės sektoriui, Lietuvoje susidarys didžiulis disbalansas tarp augalininkystės ir gyvulininkystės, o tai didžiulė grėsmė šalies žemės ūkio tvarumui. ES institucijose svarstoma, kaip didinti organinių trąšų naudojimą, tačiau, traukiantis gyvulininkystės sektoriui, Lietuvoje tokių trąšų mažėja. Neaišku kokių tikslu bus saugomos daugiametės pievos, jei gyvulių vis mažėja. Nežinia kankina tuos žemdirbius, kurie atsisakę gyvulių negalės suarti savo pievų ir pakeisti ūkio specializacijos, auginti kitas kultūras. Prekybos centrų lentynose neliks pieno produktų iš lietuviško pieno, o tai reikš valstybės negautas pajamas iš pieno gamybos ir perdirbimo verslo. Krizių atveju, sutrūkinėjus tiekimo grandinėms gali kilti grėsmė aprūpinimo maistu, pieno produktais.

Todėl šia rezoliucija reikalaujame:

Trumpuoju laikotarpiu

- Nedelsiant reaguoti į kritinę situaciją pieno sektoriuje, krizės valdymui būtinas visų lygių valdžios institucijų įsitraukimas.
- Užtikrinti sąžiningą vertės pasidalijimą pieno kainos grandinėje, kaip tai įpareigoja valstybę daryti LR Konstitucijos 46 straipsnis.
- Parengti ir, situacijai tapus nevaldomai, aktyvuoti antikrizinį įstatymą, kuris leistų griežtai reguliuoti pieno grandinės dalyvių santykius krizės metu, išplečiant reguliavimą įtraukti ir prekybininkus.
- Gražinti svarstyti ir tikslinti Lietuvos Respublikos ūkių subjektų, perkančių-parduodančių žalią pieną ir prekiaujančių pieno gaminiais, nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymą:
 - siūlome, kad žaliavinio pieno supirkimo kainos reguliavimas būtų susietas vienu ar keliais iš šių būdų:
 - a) su pieno produkcijos pardavimų kainomis;
 - b) su Europos Sąjungos pieno supirkimo vidurkiu;
 - c) turėtų būti nustatyta procentali dalis, kuri turėtų tekti žemdirbiui nuo pieno produktų kainos parduotuvėje.
 - įstatymu būtų įtvirtinta, kad žaliavinė pieno kaina yra visa pieno kaina su priedais, o ne atskirai traktuojama bazinė pieno kaina ir priedai, kurių įstatymas nereguliuoja.
 - vienodos kokybės pieno kaina privalo būti vienoda, nepriklausomai nuo tiekiamo pieno kiekio. Atskaitymai už transportavimo, kokybės nustatymo ir kitas paslaugas turi būti atskirti nuo kainos už pieną.
- Gražinti PNTI išmokas už pieną bei pasiūlyti pieno gamintojams kitus finansinius instrumentus ar *de Minimis* pagalbą.
- Šiuo sunkiu metu netaikyti sankcijų pagal Kaimo plėtros priemonę „Investicijos į materialųjį turtą“ vykdomiems projektams dėl laikino investicinių projektų sustabdymo, laiku neįgyvendintų išsipareigojimų, dėl nukritusių pajamų už pieną 50 proc. ir daugiau, netaikyti sankcijų dėl nepasiektų rezultatų;
- Taikyti finansines lengvatas (pvz. palūkanų kompensavimas) modernizavimo projektus vykdančiesiems ūkiams pieno krizės valdymo laikotarpiu.
- Kreiptis į ES Komisiją, kad būtų pradėta teikti tiesioginė parama pirminiams produkcijos gamintojams pagal BRO 219 straipsnį.
- Reikalauti ES Komisijos inicijuoti pieno kainos perskaičiavimą, kuris automatiškai paleistų intervenciją į rinkos priemones. Siūlome, kad nugriebto pieno miltelių intervencinė kaina būtų ne mažesnė nei 2400 EUR/t.

- Reikalauti ES Komisijos leisti įgyvendinti sūrių sandėliavimo schemas, kai žaliavinio pieno kaina rinkoje nukrenta žemiau 0,34 EUR/l.

Ilguoju laikotarpiu

- Neveikiantis yra žemės ūkio rizikos valdymo fondas. Reikalaujame šio fondo nuostatas pritaikyti pieno ūkiams. Pieno ūkiai negali laukti metų ar dviejų, kol bus išmokėtos kompensacijos, fondas turi padėti čia ir dabar, kitaip jis yra neveiksnius.
- Neveikiančios kooperacijos skatinimo priemonės. Reikalaujame nuo 2023 m. parengti tokias intervencinių priemonių „Investicijos į materialųjį turtą“ ir „Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir (arba) plėtrą“ taisykles, kad kooperatyvams būtų suteikta galimybė jomis naudotis. Šiuo metu pagal esančias taisykles nėra jokios galimybės gauti paramą kooperatyvui, nesurenkami net minimalūs balai, nėra galimybės investuoti į kooperatyvo valdą, gamybinę bazę, perdirbimą.
- Reikalaujame statantiems karvių fermas supaprastinti aplinkos vertinimo kriterijus bei pradėti praktikoje taikyti parengtus tipinius tvartų projektus. Reikalaujame sudaryti palankias sąlygas pieninio ūkio fermos projekto parengimui ir derinimui, kad procesas truktų ne ilgiau nei 6 mėn.

Lietuvos ūkininkų sąjungos narių vardu kreipiuosi į atsakingas Lietuvos Respublikos institucijas ir labai tikimės, jog pieno krizė bus kuo greičiau suvaldyta, o keliamos problemos sprendžiamos nedelsiant.

Pirmininkas

Raimundas Juknevičius